

Kirkkoneuvosto 25.4.2024

Talousjohtaja on syksyllä 2021 tiedustellut kirkkohallitukselta Veitsiluodon, seurakuntakodiksi vuonna 1957 vihityn, rakennuksen statusta Kirkkohallituksen tiedoissa ja tiedostoissa. Sähköpostilla lähetettyyn tiedusteluun Kirkkohallituksen yliarkkitehti Edla Mäkelä vastasi 18.11.2021 seuraavasti:

"Hei!

Veitsiluodon kirkon osalta tulisi varmistaa, että onko kyseessä **varmasti** kirkkolain tarkoittama kirkko? Onko Veitsiluoto ollut joskus oma seurakunta, jonka ainoana kirkkona tämä kyseinen kirkkorakennus on toiminut? Löytyykö seurakunnan arkistosta dokumentteja tämän kirkon rakentamisen vahvistamisesta esim. piirustuksia tästä kirkosta, joissa olisi Kirkkohallituksen tai mahdollisesti Opetusministeriön "leima" tai muita asiakirjoja jotka vahvistaisi kirkon rakentamisen seurakunnalle?

Kirkkohallituksen arkistosta on joitain vuosia sitten etsitty kirkkojen rakentamisiin liittyviä vahvistuspäätöksiä ja kyseisestä listasta en löytänyt Veitsiluodon kirkkoa. Pelkkä piispan vihkiminen ei tee kirkosta kirkkolain tarkoittamaa kirkkoa.

Terveisin,
Edla Mäkelä
yliarkkitehti, Kirkkohallitus"

Tämän vastauksen jälkeen Kemin seurakunnan arkistoista on tutkittu Veitsiluodon seurakuntakodin/kirkon vihkimiseen liittyvät dokumentit. Vanhoista dokumenteista ilmeni sama tieto kuin Kemin seurakunnan 100-vuotis historiakirjaankin on kirjoitettu:

Veitsiluodon seurakuntatalorakennuksesta voidaan julistaa piirustuskilpailu kirkon nimellä, jos rakennustoimikunta katsoo sen edistävän kilpailuun osanottoa ja muutenkin sen onnistumista, mutta jätetään itse rakentaminen riippumaan rakennuskustannusten määrästä ja niihin tarvittavista varoista, mistä kirkkovaltuusto päättää sen jälkeen, kun kustannusarvio ja rakennussuunnitelma ovat sille esitetyt. Piirustuskilpailu toimeenpantiin kutsukilpailuna. Se päättyi 15.3.1950.

Seurakuntakodin vihki tarkoitukseensa piispa Olavi Heliövaara yhdeksän papin avustamana Mikkelinpäivänä 29.9.1957. Avustajien joukossa olivat mm. rovasti Hyötyniemi ja pastori Kouri.

Veitsiluodon seurakuntakotia ei koskaan ole vihitty kirkkolain mukaiseksi kirkoksi.

Talousjohtaja on 18.4.2024 Edla Mäkelälle lähettämässään sähköpostissa pyytänyt Kirkkohallitukselta virallista lausunto siitä, että Veitsiluodon seurakuntakotia ei ole vihitty kirkkolain mukaiseksi kirkoksi.

Edla Mäkelä vastaa pyyntöön seuraavasti:

Hei,

Jos haluatte kirkkohallitukselta lausunnon, niin tehdän tulee tehdä siitä virallinen pyyntö sähköpostitse kirkkohallituksen kirjaamoon. Vastaavanlaisessa toisessa tapauksessa tässä minun urani aikan seurakunnan valtuustossa oli tehty päätös, että pyydetään lausuntoa kirkkohallitukselta.

Lausuntopyyntöissä tulee selvittää tarkasti, mistä lausuntoa pyydetään.

Jos seurakunta on selvittänyt, että tätä kirkkoa ei ole vahvistettu seurakunnan kirkoksi, niin silloihan on selvää, että kyseessä ei ole kirkkolain tarkoittama kirkko.

Vaikka tätä kirkkoa ei olisi kirkkolain mukaisesti vahvistettu kirkoksi, niin se on silti voit vihkiä. Nämä ovat siis kaksi eri asiaa. Rakennuksen vihkiminen ei tee siitä kirkkolain mukaista kirkkoa.

Vahvistamisella tarkoitan, että kirkon rakentamispäätös on aikanaan kirkkohallituksessa tai opetusministeriössä vahvistettu tai myöhemmin tämä rakennus olisi kirkkohallituksen esityksestä määrätty uuden perustettavan seurakunnan kirkoksi.

Seurakuntataloon ei voi soveltaa kirkkolain 26 §:ä, koska se ei ole kirkkolain tarkoittama kirkollinen rakennus eli kirkko.

*Terveisin,
yliarkkitehti Edla Mäkelä*

Esitys taljo: Tarkkojen selvitysten ja dokumentoitujen tietojen perusteella Kemin seurakunnan kirkkoneuvosto esittää Kemin seurakunnan kirkkovaltuustolle, että se pyytää Kirkkohallitukselta virallista lausuntoa siitä, että Kemin seurakunnan Veitsiluodon seurakuntakotia (kiinteistötunnus 240-16-1653-1) ei ole vihitty kirkkolain mukaiseksi kirkoksi vaan seurakuntakodiksi 29.9.1957. Kirkkovaltuuston päätöksen jälkeen lausuntopyyntö voidaan lähettää sähköpostitse Kirkkohallituksen kirjaamoon.

Päätös: Päätösesitys hyväksyttiin.

Kirkkovaltuusto 30.5.2024

Esitys kn: Kirkkovaltuusto hyväksyy, että kirkkoneuvosto pyytää Kirkkohallitukselta virallista lausuntoa siitä, että Kemin seurakunnan Veitsiluodon seurakuntakotia (kiinteistötunnus 240-16-1653-1) ei ole vihitty kirkkolain mukaiseksi kirkoksi vaan seurakuntakodiksi 29.9.1957.

Päätös: Päätösesitys hyväksyttiin.

Kirkkoneuvosto 12.9.2024

Kirkkovaltuuston päätöksen 30.5.2024 mukaisesti talousjohtaja on sähköpostitse pyytänyt kirkkohallitukselta virallista lausuntoa Veitsiluodon seurakuntakodin vihkimisestä kirkoksi. Kirkkohallituksen virastokollegio on kokouksessaan 19.6.2024 käsitellyt asian ja antanut asiasta seuraavan lausunnon.

Kemin seurakunnan kirkkovaltuuston lausuntopyyntö koskien Veitsiluodon seurakuntakodin vihkimistä kirkoksi

Diaarinumero DKIR/469/03.03.01/2024

Esittelijä yliarkkitehti Edla Mäkelä

Perustelut Kemin seurakunnan kirkkovaltuusto on 30.5.2024 tehnyt päätöksen pyytää Kirkkohallitukselta lausuntoa siitä, että Kemin seurakunnan Veitsiluodon seurakuntakotia ei ole vihitty kirkkolain mukaiseksi kirkoksi vaan seurakuntakodiksi 29.9.1957.

Lausuntopyyntö

Talousjohtaja on syksyllä 2021 tiedustellut Kirkkohallitukselta Veitsiluodon, seurakuntakodiksi vuonna 1957 vihityn, rakennuksen statusta Kirkkohallituksen tiedoissa ja tiedostoissa. Kirkkohallituksen yliarkkitehti Edla Mäkelä vastasi sähköpostilla tiedusteluun, että *"Veitsiluodon kirkon osoita tulisi varmistaa, että onko kyseessä varmasti kirkkolain tarkoittama kirkko? Onko Veitsiluoto ollut joskus oma seurakunta, jonka ainoana kirkkona tämä kyseinen kirkkorakennus on toiminut? Löytyykö seurakunnan arkistosta dokumentteja tämän kirkon rakentamisen vahvistamisesta esim. piirustuksia tästä kirkosta, joissa olisi Kirkkohallituksen tai mahdollisesti Opetusministeriön "leima" tai muita asiakirjoja jotka vahvistaisi kirkon rakentamisen seurakunnalle? Kirkkohallituksen arkistosta on joitain vuosia sitten etsitty kirkkojen rakentamisiin liittyviä vahvistuspäätöksiä ja kyseisestä listasta en löytänyt Veitsiluodon kirkkoa. Pelkkä piispan vihkiminen ei tee kirkosta kirkkolain tarkoittamaa kirkkoa."*

Tämän vastauksen jälkeen Kemlin seurakunnan arkistoista on tutkittu Veitsiluodon seurakuntakodin/kirkon vihkimiseen liittyvät dokumentit. Vanhoista dokumenteista ilmeni sama tieto kuin Kemlin seurakunnan 100-vuotishistoriakirjaankin on kirjoitettu: *Veitsiluodon seurakuntatalorakennuksesta voidaan julistaa piirustuskilpailu kirkon nimellä, jos rakennustoimikunta katsoo sen edistävän kilpailuun osanottoa ja muutenkin sen onnistumista, mutta jätetään itse rakentaminen riippumaan rakennuskustannusten määrästä ja niihin tarvittavista varoista, mistä kirkkovaltuusto päättää sen jälkeen, kun kustannusarvio ja rakennussuunnitelma ovat sille esitetyt. Piirustuskilpailu toimeenpantiin kutsukilpailuna. Se päättyi 15.3.1950.*

Seurakuntakodin vihki tarkoitukseensa piispa Olavi Heliövaara yhdeksän papin avustamana Mikkelinpäivänä 29.9.1957. Avustajien joukossa olivat mm. rovasti Hyötyniemi ja pastori Kouri.

Tarkkojen selvitysten ja dokumentoitujen tietojen perusteella Kemlin seurakunnan kirkkoneuvosto esitti 25.4.2024 Kemlin seurakunnan kirkkovaltuustolle, että se pyytää Kirkkohallitukselta virallista lausuntoa siitä, että Kemlin seurakunnan Veitsiluodon seurakuntakotia (kiinteistötunnus 240-16-1653-1) ei ole vihitty kirkkolain mukaiseksi kirkoksi vaan seurakuntakodiksi 29.9.1957. Kemlin seurakunnan kirkkovaltuusto hyväksyi päätösesityksen 30.5.2024.

Taustaselvitys

Veitsiluodon seurakuntatalon rakentamisen aikaan 1950-luvulla oli voimassa vuoden 1869 kirkkolaki, jonka mukaan jokaisessa seurakunnassa tuli olla kirkko. Kirkkolain mukaan seurakunnan päätös uuden kirkon rakentamisesta tuli lähettää tuomiokapitulille, jonka tehtävä oli lähettää oma lausunto ja seurakunnan päätös esivallan tutkittavaksi. Käytännössä seurakunnan kirkon rakentamisprosessi eteni siten, että seurakunta lähetti kirkon rakentamispäätöksen tuomiokapituliin. Tuomiokapituli lähetti seurakunnan päätöksen ja sekä oman kirkon rakentamista puoltavan lausuntonsa kirkkohallitukseen. Kirkkohallitus käsitteli asian ja lähetti siitä puoltolausunnon opetusministeriölle, jonka tehtävä oli vahvistaa kirkon rakentamispäätös. Lausunnon antajana kirkkohallituksella ei ole ollut velvollisuutta kyseisten asiakirjojen säilyttämiseen. Kirkon rakennuspiirustuksiin kirjoitettiin opetusministeriössä hyväksymispäivämäärä sekä hyväksyjän nimi ja piirustukset palautettiin seurakuntaan. Vuonna 1933 kirkkolakiin on lisätty säännös kirkonkirjojen ja muiden asiakirjojen säilyttämisestä seurakunnassa, joten seurakuntien perustamista ja kirkkojen rakentamista koskevien asiakirjojen säilyttämisvelvollisuus on seurakunnilla. Evankelis-luterilaista kirkkoa koskevan kirkkolain 3 luvun 21 §:n mukaan kirkollisia rakennuksia ovat kirkot ja kellotapulit,

siunaus- ja hautakappelit sekä hautausmaalla olevat niihin rinnastettavat rakennukset. Kirkkolain tarkoittaman kirkon käsitettä on käsitelty Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisussa KHO 1997:89. Ratkaisussaan KHO totesi, että rakennettaessa vuonna 1957 valmistunutta seurakuntataloa ei ollut menetelty tuolloin voimassa olleiden kirkon rakentamista koskeneiden säännösten edellyttämällä tavalla. Näin ollen kysymyksessä ei ollut kirkkolain mukaisessa hallinnollisessa menettelyssä valtioneuvoston päätöksellä kirkoksi vahvistettu rakennus. Seurakuntatalon kirkoksi vihittyä seurakuntasalia ei ollut pidettävä kirkkona yksinomaan sillä perusteella, että piispa oli suorittanut seurakuntasalin vihkimisen.

Kirkkohallituksen arkistosta löytyi ainoastaan kaksi asiakirjaa 1950-luvulta, jossa mainitaan Veitsiluoto. Vuonna 1951 Kristillis-yhteiskunnallinen Työkeskusliitto r.y. on pyytänyt kirkkokolehdin myöntämistä liiton toiminnan tukemiseen. Anomuksessa Veitsiluoto mainitaan esimerkkinä pappistyöntekijän johtamasta työkeskustyöstä. Vuonna 1955 Kemin kaupunkiseurakunnan kirkkovaltuusto on päättänyt perustaa kappalaisen viran, jonka haltijan asuinpaikkana tulee olemaan Veitsiluodon tehdasyhdyskunta.

Johtopäätökset

Kemin seurakunnasta saadun selvityksen mukaan seurakunnan arkistosta ei löydy dokumenttia tai päätöstä, jonka perusteella Kemin seurakunta olisi aikanaan päättänyt Veitsiluodon kirkon rakentamisesta. Veitsiluoto ei myöskään ole ollut itsenäinen seurakunta, jonka kirkoksi kyseinen seurakuntatalo olisi voitu määrätä.

Lisätiedot yliarkkitehti Edla Mäkelä, p. 050 591 7665, edla.e.makela@evl.fi

Päätösehdotus Annetaan Kemin seurakunnalle seuraava lausunto: Vuonna 1957 piispa Olavi Heliövaaran vihkimä Veitsiluodon seurakuntakoti ei ole kirkkolain tarkoittama kirkollinen rakennus, vaikka sitä yleisesti kutsutaan kirkoksi. Kemin seurakunnan tai kirkkohallituksen arkistoista ei löydy dokumentteja siitä, että kirkon rakentamispäätös olisi vahvistettu rakentamisaikana voimassa olleen vuoden 1869 kirkkolain mukaisesti.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Toimenpiteet Ote Kemin seurakunta, tiedoksi Museovirasto, Torniolaakson museo, Oulun hiippakunnan tuomiokapituli

Esitys tp: Kemin seurakunnan kirkkoneuvosto merkitsee Kirkkohallituksen virastokollegion päätöksen tiedoksi ja käyttää päätöstä hyväksi jatkotoimissa Veitsiluodon seurakuntakotia koskevien päätösten valmistelussa. Kirkkoneuvosto vie Kirkkohallituksen virastokollegion päätöksen myös Kemin seurakunnan kirkkovaltuustolle tiedoksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Kirkkovaltuusto 3.10.2024

Esitys kn: Kirkkovaltuusto merkitsee Kirkkohallituksen virastokollegion päätöksen tiedoksi.

Päätös: Päätösesitys hyväksyttiin.

Kirkkoneuvosto 6.2.2025

Veitsiluodon seurakuntakoti on kiinteistöstrategiassa asetettu luovutettaviin rakennuksiin, jotka puretaan tai myydään sellaisenaan.

Veitsiluodon seurakuntakoti on poistettu käytöstä terveystieteiden toimista ja seurakunnalla ei ole tarvetta näille tiloille. Rakennus on kuitenkin suojeltu Kemin kaavoituksen myötä ja seurakunnalla on aikomus hakea suojelumerkinnän poistamista.

Mikäli seurakunta haluaa selvittää asiaa mahdollista kaavamuutosta varten ennakoivasti, rakennuksesta täytyy teettää rakennushistoriallinen selvitys.

Ennen rakennushistoriallisen selvityksen teettämistä täytyy kuitenkin varmistaa Museovirastolta, että selvityksen laajuus ja sisältö varmasti vastaavat tarvetta, jotta varmistutaan, että työ on tarkoituksenmukainen. Kysely on lähetetty Museovirastolle 16.1.2025.

Rakennushistoriaselvitykselle ei ole varattu määrärahaa vuoden 2025 talousarvioon. Kustannusarvio työlle on 20.080 euroa sis.alv.

ATT Jorma Teppo Oy on antanut 10.1.2025 päivätyn tarjouksen Veitsiluodon seurakuntakodin rakennushistoriaselvityksen laatimisesta.

Esityslistan liitteenä tarjous rakennushistoriaselvityksestä.

- Esitys tp:
1. Kirkkoneuvosto hyväksyy Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy:n tekemän tarjouksen Veitsiluodon seurakuntakodin rakennushistoriaselvityksestä, mikäli selvitys on Museoviraston mielestä tarpeeksi kattava.
  2. Kirkkoneuvosto hyväksyy lisätalousarvion 22.000 euroa rakennushistoriaselvityksen teettämistä varten
- Päätös:
- Kirkkoneuvosto hyväksyi Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy:n tekemän tarjouksen.

Kirkkoneuvosto päätti esittää lisätalousarvion 22.000 euroa rakennushistoriaselvityksen teettämistä varten kirkkovaltuustolle hyväksyttäväksi.